

Les festes de Sant Joan i els elois a Prats de Lluçanès

Roser Reixach

Prats de Lluçanès celebra les festes de St.Joan i els elois els dies 24 i 25 de juny, unes festes, que degut a la concurrència dels darrers anys, s'han convertit en una veritable festa major a la localitat.

Aquesta festa sembla que es troba molt lligada a l'antiga indústria de paraïres que hi havia a la població als s.XVII i XVIII. Segons Pelegrí Casades (1), els productes tèxtils de Prats d'aquella època, tenien tanta anomenada que s'exportaven a Castella i l'Aragó amb matxos a bast. També el mateix autor explica que els traginers de la comarca es reunien a Prats per Sant Eloi i que després de ballar el contrapàs feien unes curses fins l'ermita de Sant Sebastià.

La festa actual

El dia 24 a la nit es fa la marxa de les torxes pel centre del poble seguint tot el carrer Major. L'ordre habitual és que primer surti el bestiar, ases, mules i cavalls. Darrera d'ells els traginers, els portants de les torxes, les autoritats, els músics i el públic. Aquest seguici s'atura només a la Plaça Vella i a la Plaça Nova, llocs on es balla el contrapàs al voltant d'una foguera.

Aquest ball del contrapàs consta actualment de dues parts diferenciades, l'anomenat contrapàs dels traginers, que es balla en grups de quatre persones, i tot seguit el contrapàs del poble, on es formen nombroses cadenes al voltant de la plaça, dirigides en els seus extrems per un dels traginers.

L'endemà, després de la sortida de l'ofici del migdia, es reparteix la coca beneïda al passeig i la passada es torna a fer amb el mateix recorregut, excepte una petita desviació abans d'entrar a la Plaça Nova. Hi ha una gran participació de públic de totes les edats i també de bestiar, ja que els animals que volen competir en les curses de la tarda, és obligatori que hi assisteixin. També en els darrers tres anys, degut a l'impuls dels carreters del Lluçanès, hi ha hagut un gran increment de carros i carruatges, i això ha fet que la comitiva sigui tan llarga que quan els primers arriben al punt final del recorregut, encara hi ha gent que surt del carrer Major.

A la tarda d'aquest mateix dia 25, després de la benedicció dels animals a la plaça de l'església, es fan les curses del elois fins l'ermita de Sant Sebastià. La gent es va situant al llarg de tot el recorregut, als afores del poble, ja que ningú es vol perdre l'espectacle. Hi ha tres categories per a participar-hi: ases, mules i cavalls, i també darrerament s'hi ha afegit cavalls pura sang i cavalls categoria infantil. Cal destacar a més que l'any passat es va recuperar la figura

del guiatge, un matxo que sense genet pujava tot sol fins l'ermita de Sant Sebastià.

Aquests guiatges havien estat un element molt característic de la festa i els seus amos competien entre ells per veure qui lluïa els millors guarniments, confeccionats per reconeguts basters. Van vestits amb diferents peces de roba treballada artesanalment, amb picarols i vidrets, i a més porten una xapa al front amb la figura de Sant Antoni. L'any passat, doncs, a part de les divertides anècdotes de la cursa dels ases, l'atenció es va centrar de nou en el guiatge.

La decaiguda i la recuperació de la festa.

La desaparició de l'antic ofici de traginer va fer que la festa es mantingués sense massa vitalitat fins a inicis dels anys 70. Cada vegada hi havia menys participació al carrer i molt poques persones recordaven el ball del contrapàs. El Grup Germanor, que durant molts anys va treballar per la recuperació de les festes populars, va decidir llavors impulsar de nou aquest ball l'any 1979 i va començar a ensenyar-lo a la quitxalla. Es van fer noves bruses imitant les dels antics traginers i de mica en mica la plaça es va tornar a omplir de balladors fins el punt que un any van sortir cent vint persones de totes les edats vestides de traginers. El ball s'havia recuperat amb força i s'havia donat una important embranzida a la festa. Però malgrat aquest èxit, certs sectors del poble no s'hi sentien massa identificats i van decidir animar la passada del carrer. Es va llogar una xaranga, el primer any aragonesa i posteriorment basca i el resultat va ser un canvi espectacular en l'animació general del carrer, però això també va fer que se'n ressentissin altres sectors participants.

La passada sempre havia estat una caminada tranquil·la pels carrers amb acompanyament musical d'un grup orquestral on els traginers eren els protagonistes de la festa i marcaven la iniciativa. L'èxit de la xaranga, amb una música de molt bona qualitat, però totalment allunyada de la tradició festiva catalana, va fer que el centre d'atenció s'anés desplaçant cap a la part del darrera del seguici on la gent saltava i ballava tant com podia. A poc a poc, els més joves han deixat de vestir-se de traginer per poder seguir la xaranga i ara és aquest sector qui dóna les pautes a l'hora de desfilar pels carrers i moltes vegades quan s'arriba a la plaça se'ls ha d'esperar una bona estona per començar a ballar el contrapàs. Això ha fet que molta gent vinguda de fora conegui més les festes dels elois per la xaranga que pel contrapàs i els traginers. A més, fa uns anys es va decidir començar les festes amb un *chupinazo*, nom que ara s'ha canviat per petardàs.

Tota aquesta barreja d'elements ha fet que dins el poble hagin sorgit dos posicionaments molt diferents, uns que per damunt de tot veuen

la xaranga com a impulsora de la festa, i els que consideren que malgrat el gran èxit de participació s'ha arraconat els traginers i el context de la festa original. Aquests sectors, força oposats actualment, mantenen sèries discrepàncies quant al funcionament futur de la festa i fins avui no s'ha arribat a cap acord, ja que l'ajuntament de la localitat sembla que no hi vol intervenir.

Es tracta d'una qüestió força difícil de resoldre que hauria d'intentar mantenir a la vegada aquesta gran participació sense oblidar però que tenim al nostre país una tradició festiva amb uns elements que no s'haurien de deixar de banda.

(1)CASADES I GRAMATXES, Pelegrí Lo Lluçanès. Excursions a dita comarca. Barcelona. Tip.L'Avenç, 1897.

Prats de Lluçanès. Publicat a Caramella III, el juliol del 2000